

EAKAD

Mahta Männisalu – 75

Tänane sünnipäevalaps - elurõõmus ja hakkaja Mahta Männisalu sündis Tartumaal Torma vallas Rääbise külas. Elu ei kohelnud väikest Mahtat algusest peale õiglaselt – kui ta oli kolme ja poole aastane, suri ema. Talu oli suur – 40 ha, kuid rohkem kui põllumaad oli metsa ja raba. Lapsepõlvest mäletab Mahta Männisalu karjaskäimist, kus tüdrukutirtsu hoole all olid viis-kuus lehma ja lambad.

Mahta Männisalu lapsepõlv jäi meie ajaloo murrangulisemasse aega – riigipöö-

re, sõda, venelaste tagasitulek ja nõukogude võim. 1945. aastal arreteeriti ta isa kui rahvavaenlane. 1949. aasta märtsiküüditamisega saadeti Siberisse kogu ülejäänud pere – võõrasema, Mahta ning temast kaks ja pool aastat vanem õde Ella. Öpingud Teitvere algkoolis jäid pooleli, sest küüditamine toimus koolivaheajal – ikka selleks, et lapsed koolist kodus oleksid ja kogu pere korruga ära viidud saaks.

Novosibirski oblasti Kuibõševi rajooni sõideti loomavagunites, kuhu olid narid sis-

se ehitatud. Söödi seda, mida keegi kodunt kaasa oli võtnud. Hiljem anti suuremates linnades ka suppi, kus ujusid peet ja kapsas, rasva see supp küll näinud ei olnud. Kahe nädala pärast jõuti Barabinski raudteejaama, kus küüditatud vagunitest välja kamandati – algas niinimetatud orjaturg. Kohale tulnud kolhoosiesimehed ja sovhooside direktorid valisid omale tugevamaid ja tööjulisemaid, lapsi ja vanureid ei tahtnud keegi. Ometi jagati kõik laiali ja traktorisõit Stalini-nimesse sovhoosi algas.

Saabujad viidi esmalt täisauna, kuigi sel ajal neil täisid veel ei olnud. Täid tulid hiljem ja kuulusid Siberi elu juurde. Esimesel ööl pandi uustulnukad kohaliku klubihoonesse, kus igaüks omale koha leidis. Järgmisel hommikul jagati nad laiali. Uueks elukohaks sai pliidiga tuba barakis. Ühte tuppa paigutati neli perekonda – igasse nurga üks. Maja oli ehitatud pajuviitstest ja saviga üle tehtud. Loomulikult ei saanud selline tare pakase vastu – kui õhtul kalossid pliidi peale kiuva panid, olid hommikul jalga panemisega hädas – kalossid olid ära jäätunud. Kes tööl käisid, said osta pool kilo leiba päevas, kes tööl ei käinud, pidi ilma olema. Nii ei tulnud kõne allagi, et 15aastane Mahta oleks saanud veel kooli minna. Selle asemel tuli lund rookida, siloauke kaevata ja muud taolist teha. Esimene palk oli poole kuu eest kolm rubla, mida oli ääretult vähe. Õde Ella sai peagi tööd karjalaudas – seal oli elu parem. Paari aasta pärast pääses

lüksjaks ka Mahta. Tööd tehti hommikust loojanguni, kuid rampvõimusele vaatamata ei lasknud nälg öhtul uinuda.

Ometi oli aeg Siberis Mahta meelest ilus aeg, sest ega siis noored ei lase pead norgu – tööle ja näljale vaatamata käidi pidudel, tantsiti, naerdi ja oldi lõbusad. Võõras vene tants kasatšokk sai selgeks õpitud ja seda vihuti hoolega.

Tagasi Eestimaale jõudis Mahta Männisalu 1957. aastal. Kodukohta Tartumaale tal minna ei lubatud, nii tuligi ta Türi, sest siin elas õemehe onu. Kitsastes oludes harjunud pere ajas nüüdki läbi pliidiga toas, kus elasid õemehe isa ja ema, õde oma mehe ja kahe lapsega ning Mahta. Tol ajal tehti Türi telliseid ja sellesse vabrikusse Mahta Männisalu tööle saigi. Kuigi töö just kerge polnud, meeldis talle telliskivide tegemine siiski. 1960. aastal pandi tellisetehas kinni, sest tooraine sai otsa.

1961. aastast alates töötas Mahta Männisalu tehase Volta Türi-Alliku tsehhis, kus ta oli mootorite pakkija, radiaatorite lukksepp-monteerija ja plastmassvormide pressija, kui pensionile jäi, käis veel koristamas. Mahta Männisalu rääkis, et talle meeldis Voltas väga – oli üks igati lõbus ja tore aeg. Mahta meenutab, kuidas sai hilise õhtuni tööd tehtud, sest plaani oli vaja täita. Suveõhtul koju tulles ei viitsinud naised ringiga üle silla minna, vaid kahlasid läbi jõe.

Kogu oma elu on Mahta Männisalu armastanud käsitööd ja aiandust. Ta koob ja heegeldab – sokke, kindaid, kampsuneid, linikuid – kõike, mis parasjagu meeldib. Sau-

Mahta ja Enn tähistavad jõulukuul 15ndat pulma-aastapäeva.

nametsa suvilas kasvatab ta omale vajaliku köögivilja.

Abikaasa Ennu koostas Mahta Männisalu Narva-Jõesuu sanatooriumis. Nende hiline romanss algas õhtul, mil Mahta oli sanatooriumis viimast päeva. Naised tahtsid kaminasse tuld teha – selleks oli vaja mõned vanad kastid lammutada ja Mahta kutsus appi Ennu, kes oli just sel päeval sanatooriumisse tulnud. Sellest ühest õhtust piisas, et teineteist leida. Algul elasid nad lihtsalt koos, aga kui Mahtal 60 aastat täis sai, otsustasid nad abielluda. Seega tähistava-

vad Mahta ja Enn Männisalu järgmisel kuul viieteistkümnendat pulma-aastapäeva.

Abikaasaga on Mahta väga rahul ja ütleb, et Enn on üks hea mees – ei joo, ei suitseta ega hakka vastu.

Ka praeguse eluga on Mahta Männisalu rahul ja ütleb, et pole siin nuriseda midagi. Ainult tervis ei ole enam see mis varem – eks nüüd hakkab nooruses tehtud raske töö tunda andma.

SIIVI KORI

Mahta Männisalu Siberis 1954. aastal.

2x Erakogu

Paraneb ravimite kättesaadavus

ELI LILLES
Sotsiaalministeeriumi
pressiesindaja

Sotsiaalministeerium saatis 6. novembril e-õigusesse eelnõu, mille jõustumisel paraneb patsientidele vajalike ravimite kättesaadavus. Eelnõu vastuvõtmisel võivad apteegid ravimeid väljastada ka teiste EL liikmesriikide retseptide alusel, välja arvatud narkootilisi ja psühhotroopseid ravimeid. Apteekide toimetulek väikeses linnades läheb lihtsamaks. Apteekidele seatud nõudeid vähendatakse, näiteks ei pea enam kohapeal ravimeid valmistama. Nõuded hõlmavad sisseseadet, tingimusi, vahendeid ning kvalifitseeritud töö-

jõu ülevõlpidamist. Lisaks väheneb patsientide omaosalus 50% soodusravimite ostmisel. Kaotatakse soodustuse niiõeldata lägi - 200 krooni retsepti kohta. Asutakse sõlmima hinnaleppeid ja kehtestama piirhindasid ka 50% soodustusega ravimitele.

• Näiteks kui ravim maksab 500 krooni, siis praegu saab soodustust 200 krooni ühe retsepti kohta (maksimaalmäär). Inimene ise peab maksma 300 krooni.

Peale muudatuste jõustumist oleks soodustus 225 krooni (500 kroonist lahutada oma-

osalus, mis on 50 krooni ning summa korrutada 0,5). Patsient ise maksaks 275 krooni.

• Ostes näiteks 800-kroonise ravimi, maksab inimene praegu ise 600 krooni. Peale muudatuste jõustumist maksaks patsient 425 krooni.

Lisaks täpsustatakse ja lihtsustatakse mitmeid ravimite ning ravimisoodustuste alaste haldusmenetluste ja järelvalve korraldust. Vastavad muudatused jõustuvad 1. juulil 2009. Seaduseelnõu ettevalmistamisel on kaasatud erinevaid osapooli ja huvigruppe, sealhulgas Raviamet, Eesti Haigekassa, ravimitootjate, arstide, ravimite hulgimüüjate ja apteekrite esindajad. Eelnõuga muudetakse ravimiseadust, narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete ning ravikindlustuse seadusi.

Õnnitleme novembrikuu juubilare

Juta Aus
Ants Eespere
Elna Hannibal
Elfriede Jõesalu
Alfred Kuhi
Asta-Eliise Kulvik
Antonine Linde
Voldemar Mardo
Heino Meesak
Mahta Männisalu
Vaike Niglas
Helmi Niine
Linda Piigert
Anastasija Raudsepp
Selve Reispas
Milvi Roosileht

Asta Salumets
Linda Sildver
Marta Sillaots
Jaan-Endel Surva
Laine Särghava
Maie Tohu
Õie Uusjärv
Valve Kallas
Milvi Salvan
Valve Kasar
Illar Maamägi
Endel Toomel
Ella-Antonie Kivimaa
Aino Rekand
Lisette Vahisalu
Julie Kaldma

Palju õnne!

Türi vallavalitsus